

Pla Territorial Metropolità de BCN a Debat

Sistemes d'espais naturals

El tractament dels espais agraris al PTMB

08/10/2009

- Els espais agraris són garants de la biodiversitat. En una àrea com la regió metropolitana de Barcelona, tant fortament humanitzada i urbanitzada, aquesta afirmació pren encara més força i a la vegada s'accentua la part més ambiental d'aquests espais. Es consideren també peces claus en l'equilibri territorial i en l'ordenació del territori.
- Pro sovint s'oblida un fet molt important: **la funció principal dels espais agraris, que és proveir d'aliments a la població.**

■ L'aproximació a la diagnosi dels espais oberts de **Barcelona Regional** es basa en tres pilars:

- Els espais protegits com a àmbits per a acollir els elements i processos ecològics
- Els connectors ecològics per a mantenir la funcionalitat ecològica del territori
- La resta de la matriu territorial. Espais ocupats i espais que resten per a activitats futures.

■ És en el tractament de la matriu territorial on s'estableix el tractament de les àrees d'interès agrícola, juntament amb els parcs metropolitans, els separadors urbans i la resta d'espais al servei de la urbanització.

■ Finalment, la interpretació d'aquest mosaic territorial estructura un model basat en una xarxa de grans espais naturals, que dona lloc a nou models o objectius. En la segona línia d'actuació o d'objectius es troba la producció d'aliments per al futur.

■ I finalment aquest treball, dona lloc a una diagnosi del espais oberts i la seva ordenació, en la qual s'estableixen diferents categories dels espais oberts.

- Espais protegits
- Espais connectors
- Espais d'esmoreïment (aquí hi entre el parc agrari del Baix Llobregat)
- Altres espais oberts (paisatge agrícola i enclavament agroforestal, entre d'altres)

- **Aproximació de la Diputació de Barcelona**

- Aquest estudi identifica com a punt de partida, els valors naturals, agraris, culturals, socials i estratègics dels espais oberts per tal de poder protegir-los i gestionar-los. D'aquesta anàlisi n'ha sortit una valoració sectorial, amb quatre blocs diferenciats. En aquest bloc hi ha el dels Espais d'elevat interès agrari.
- En la descripció d'aquests espais es posa de manifest que el manteniment i potenciació de les activitats agràries assegura una gestió del territori imprescindible per a la conservació i millora de tots aquests elements d'interès i els seus valors associats.
- A partir d'aquest dos treballs es fixen les categories de protecció dels espais oberts en l'àmbit del Pla Territorial, i es distingeixen tres tipus bàsics d'espais segons les seves característiques:
  - Els espais de protecció especial pel seu interès natural i agrari: Són aquells que pels seus valors requereixen un grau de protecció altament restrictiu i, diu també, **que possibilita el manteniment dels usos agraris en aquelles àrees no incloses en els espais de protecció especial de la vinya.**
  - Els espais de protecció especial de la vinya. Són sòls que cal protegir, però degut als usos i a la relació amb el teixit socioeconòmic mostren motius diferents de protecció
  - Els espais de protecció preventiva. Són àrees de sòl no urbanitzable que continuen estant expenses de futures necessitats urbanes.

- De les diferents visions i aproximacions i de les conclusions finals per a la definició dels diferents graus de protecció dels espais oberts, només es pot arribar a una conclusió: **el PTMB (a l'igual que la resta que han sortit a la llum pública) no defineix ni protegeix els espais d'especial interès agrari, tal com demanava la llei de política territorial de l'any 1983, i el Pla Territorial General de Catalunya de 1995, sinó que constata que existeix la realitat dels espais agraris en el marc del sistema d'espais oberts.**

- **Llei 23/1983, de 21 de novembre, de Política Territorial**

- **Article 13**

- -1 Els plans territorials parcials han d'incloure com a mínim
  - a) La definició dels nuclis especialment aptes per a establir-hi equipaments d'interès comarcal
  - b) L'assenyalament dels espais d'interès natural
  - c) La definició de les terres d'ús agrícola o forestal d'especial interès que cal conservar o ampliar per les seves característiques d'extensió, de situació i de fertilitat.
  - d) L'emplaçament d'infraestructures.
  - e) Les àrees de protecció de construccions i d'espais naturals d'interès historicoartístic.
  - f) Les previsions de desenvolupament socioeconòmic
  - g) Les determinacions per a la planificació urbanística.

■ Pla Territorial General de Catalunya, de 1995

- El PTG parla dels espais agraris en l'apartat de protecció mediambiental, tot indicant que un espai pot ser objecte de protecció pel seu valor agrícola o forestal.
- Aquests sòls els anomena Sòls d'especial interès agrícola i les directrius que estableix per la seva protecció són:
  - Mantenir el seu caràcter de sòl no urbanitzable i el seu ús agrícola.
  - Impulsar la formulació d'un pla territorial sectorial agrícola que defineixi els usos agrícoles que hi ha a Catalunya i, amb criteris de productivitat propis del sector, delimiti els sòls d'especial interès agrícola que cal protegir especialment. Aquest pla territorial sectorial hauria de desenvolupar les polítiques estructurals agràries que permetin fer efectiva la protecció dels sòls, no com a mandat imperatiu, sinó amb la finalitat que les seves rendes productives siguin prou elevades perquè no perilli el seu ús agrícola.
  - Fer compatibles protecció i producció agrícola.
  - Fomentar, a les zones del territori amb més dependència del sector agrícola, la creació de nou sòl agrícola de qualitat.
  - Canalitzar la demanda de nou sòl per a urbanitzar fora dels espais agrícoles de qualitat.
  - En el cas que el planejament vigent classifiqui sòls agrícoles de qualitat com a sòls urbanitzables en una proporció important, es recomana efectuar la revisió del planejament, per dur a terme la requalificació d'aquells sòls com a no urbanitzable.
  - Reglamentar des de la legislació urbanística la ubicació en sòls agrícoles de construccions fixes o desmuntables o hivernacles. Mentrestant no s'aprova el reglament, serà el planejament territorial parcial o el planejament territorial general urbanístic el que n'establirà la regulació.

- I quan des de la **Unió de Pagesos** hem reclamat que manca l'anàlisi agrari en el Pla territorial (aquest i altres) se'ns diu que és el departament d'agricultura el que no fa la feina que li correspon. Cal dir que en això estem d'acord, però que la resposta ens evoca aquella frase que va ser tant cèlebre temps enrere: et diuen que vagis a la finestreta del costat, que a la que has anat no toca. I quan vas a la finestreta del costat, et diuen que tornis demà, que avui està tancada. I l'endemà encara està tancada, i també l'endemà. I avui encara continua tancada.
- El Departament d'Agricultura no té cap intenció d'identificar els sòls de valor agrari: ni per incloure'ls al pla territorial, ni per elaborar el Pla territorial sectorial agrari.
- I això té conseqüències clares i palpables en els plans: la normativa dels espais oberts és d'aplicació directa i executiva.

- El pla fa un salt qualitatiu respecte de la legislació que hi ha hagut fins al moment en el sòl no urbanitzable, passant d'avaluar el sòl segons el seu potencial urbanístic a avaluar-lo segons el seu potencial paisatgístic i d'ordenació territorial, deixant al marge, en qualsevol cas, el potencial agrari com a factor que pot ajudar a contenir la pressió urbana i a la vegada pot generar el paisatge que actualment la societat valora.
- Probablement és molt agosarat demanar que l'ordenació del territori es faci d'acord amb el valor agronòmic del sòl i també amb l'existència o no d'estructures agràries i zones agrícoles que produeixen productes de qualitat o constitueixen equipaments especialment importants. Però un cop el planejament incorpora en part aquests criteris, aleshores el que cal entendre és que la terra ha d'ésser explotada amb criteris tècnics i econòmics escaients, segons la seva destinació agrària més idònia. Cal tenir en compte que per a realitzar un correcte aprofitament agrari és necessari realitzar certes transformacions. Transformacions que sens dubte han de portar associada una certa edificabilitat.

- Malgrat casuístiques concretes i específiques en algunes parts del territori, l'activitat agrària en ple funcionament, i amb totes les seves estructures associades, no es pot considerar com l'activitat que provoqui degradació paisatgística, Més aviat la implantació d'activitats no pròpies de l'entorn rural o periurbà, conjuntament amb la connivència o l'oblit de l'administració són les que provoquen la degradació de l'espai rural.
- Un altre factor important de degeneració de l'espai obert és, precisament, l'abandonament de l'activitat agrària. Aquest abandonament pot venir donat tant per la manca de rendibilitat de l'explotació per problemes conjunturals del sector agrari, com per la sobrecàrrega de normativa que no permet un correcte desenvolupament de l'activitat, ja que comporta uns sobre costos difícilment assumibles per les economies de les explotacions, tenint en compte, principalment, que en el cas que ens ocupa, es tracta de sobre costos extrínsecs a la pròpia activitat.
- La normativa del pla porta implícits certs aspectes que comporten aquesta sobrecàrrega de legislació sobre l'activitat agrària. S'entén que això ve determinat pel valor paisatgístic que se li dóna a l'espai obert, però passant per sobre de l'espai agrari com a activitat dinàmica sobre el territori.

- Per tant, i amb tot el que hem exposat fins aquí considerem que el PTMB és necessari i és el que hi ha, però no respon a les expectatives que la UP hi havia dipositat, tant pel que fa a la protecció d'espais, com a la possibilitat de desenvolupar l'activitat agrària d'una manera respectuosa amb el territori, però amb les perspectives de millora de viabilitat tècnica i modernització, que tota activitat econòmica requereix.